

K ROZSAHU SÚDNEHO PRIESKUMU V INCIDENČNOM KONANÍ

Z § 124 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyplýva, že správca môže poprieť pohľadávku len v rozsahu, v akom sa na pohľadávku uplatnenú prihláškou v reštrukturalizácii dlžníka prihliada – s tým koreluje oprávnenie veriteľa napadnúť incidenčnou žalobou popierací prejav v rozsahu popretia pohľadávky. Logickým vyústením tejto premisy je skutočnosť, že v konaní o určenie popretej pohľadávky sa nemožno domáhať určenia pohľadávky nad rámec toho, čo bolo popreté a na čo sa v konkurze neprihliada. Tomuto záveru nasvedčuje aj legislatívna textácia „žaloba na určenie popretej pohľadávky“, čo indikuje záver, že žaloba smeruje k určeniu pohľadávky v rozsahu jej popretia. Konkurzný súd nie je oprávnený preskúmať popretú pohľadávku z iných dôvodov ako tých, ktoré správca uviedol v popieracom prejave obsiahnutom v zozname pohľadávok. Z tohto dôvodu sa v incidenčnom spore nemohlo riešiť zabezpečenie pohľadávky, keďže nebolo predmetom popretia, ale rozhodol o ňom súd už skôr uznesením podľa § 122 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 145/2022 z 23. marca 2022)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duřu a Miroslava Duřiša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Bazcom, a. s.**, Opletalova 55, Nové Město, Praha, Česká republika, IČO 27 397 050, zastúpeného BBH advokátskou kanceláriou, s. r. o., Suché myto 1, Bratislava, IČO 36 713 066, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Olga Beláňová, proti uzneseniu Okresného súdu Prešov č. k. 2 R 1/2017-87 z 25. mája 2017, rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2 CoKR 2/2019-626 z 15. októbra 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Obdo 19/2020 z 27. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu

k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť v ním označenom rozsahu a vec vrátiť na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí a príloh pripojených k ústavnej sťažnosti sťažovateľom vyplýva nasledujúci stav veci:

2.1. Listom z 2. mája 2017 reštrukturalizačný správca dlžníka potvrdil sťažovateľovi, že jeho zabezpečená pohľadávka bola zapísaná do zoznamu pohľadávok vedeného v reštrukturalizácii dlžníka ako zabezpečená pohľadávka.

2.2. Dňa 25. mája 2017 Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) vydal na základe podania reštrukturalizačného správcu uznesenie č. k. 2 R 1/2017-87 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“), ktorým určil, že na zabezpečovacie právo sťažovateľa uplatnené prihláškou zabezpečenej pohľadávky z 25. apríla 2017 sa neprihliada.

2.3. Listom z 31. mája 2017 správca oznámil sťažovateľovi popretie ním prihlásenej pohľadávky v celom rozsahu, čo sa týka právneho dôvodu, výšky a vymáhateľnosti. Z tohto dôvodu podal sťažovateľ 16. júna 2017 na okresnom súde žalobu o určenie popretej pohľadávky, čo sa týka právneho dôvodu, výšky, vymáhateľnosti a zabezpečenia (ďalej len „incidenčná žaloba“).

2.4. Okresný súd rozsudkom č. k. 2 Cbi 17/2017-326 z 9. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) vyhovel incidenčnej žalobe sťažovateľa v časti, v ktorej sa domáhal určenia, že jeho pohľadávka je nesporná, čo sa týka poradia uspokojenia, právneho dôvodu, výšky 200 242 739,72 Kč a vymáhateľnosti. V časti o určenie zabezpečenia pohľadávky incidenčnú žalobu zamietol.

2.5. Na základe odvolaní sťažovateľa a žalovaného Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 2 CoKR 2/2019-626 z 15. októbra 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozsudok okresného súdu potvrdil.

2.6. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovateľ, ako aj žalovaný dovolania, o ktorých Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozhodol v dovolacom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obdo 19/2020 uznesením z 27. mája 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie sťažovateľa odmietol a na základe dovolania žalovaného zrušil rozsudok krajského súdu a zároveň zrušil aj rozsudok okresného súdu vo výrokoch II a IV a vec vrátil v rozsahu zrušenia okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Ústavný súd z obsahovo rozsiahlej ústavnej sťažnosti vo vzťahu k namietaným ústavnoprávnym vadám napadnutých rozhodnutí vzneseným sťažovateľom vyselekoval ako ústavnoprávne relevantnú nasledujúcu sériu námietok sťažovateľa:

4. Argumenty sťažovateľa smerujúce proti uzneseniu okresného súdu boli založené na tvrdenom nesplnení procesných podmienok na vydanie uznesenia v osobitnom určovacom konaní, pričom túto námietku odôvodnil sťažovateľ takto: „Podmienkou vzniku možnosti správcu predložiť prihlášku sťažovateľa súdu a právomoci súdu o tejto prihláške rozhodnúť, je existencia pochybností ohľadom predmetnej prihlášky. V prípade prihlášky pohľadávky sťažovateľa do reštrukturalizácie dlžníka však táto podmienka splnená nebola, v dôsledku čoho bolo uznesenie okresného súdu vydané v rozpore so zákonom a musí byť preto považované za nezákonné. Dňa 02.05.2017 totiž správca vystavil potvrdenie o zápise do zoznamu pohľadávok, doručené sťažovateľovi dňa 04.05.2017, ktorým potvrdil, že pohľadávka

sťažovateľa bola zapísaná do zoznamu pohľadávok ako zabezpečená pohľadávka. Ak by teda správca nepovažoval pohľadávku alebo záložné právo za riadne a včas prihlásené z dôvodu chýbajúcej zákonnej náležitosti prihlášky, resp. by mal o riadnom a včasnom prihlásení pohľadávky a záložného práva pochybnosti, pohľadávku by do zoznamu pohľadávok nezapísal.“

4.1. Ďalej v rámci tejto námietky argumentuje sťažovateľ tým, že „Predmetné zákonné ustanovenie však súdu neumožňuje rozhodnúť iba o časti prihlášky, o časti prihláškou uplatnenej pohľadávky, prípadne iba o zabezpečení prihláškou uplatnenej pohľadávky, tak ako to urobil okresný súd v uznesení. Uznesenie okresného súdu je preto aj z tohto dôvodu nezákonné. Aj keby teda procesné podmienky pre vydanie rozhodnutia podľa ust. § 122 ods. 4 ZoKR splnené boli, súd môže takýmto rozhodnutím rozhodnúť iba o neprihliadaní (alebo prihliadaní) k celej prihláške. Táto právomoc súdu vyplýva priamo z textu zákona, pričom extenzívna interpretácia, ktorá by takúto právomoc rozširovala, je neprípustná.“

4.2. Sťažovateľ v rámci argumentačnej línie k tejto námietke uzatvára: «V zmysle ust. § 196 ZoKR sa na konania podľa tohto zákona primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku. Jednou zo základných zásad civilného procesu je pritom nepochybne zásada kontradiktórnosti, ktorá je legislatívne vyjadrená najmä v čl. 9 CSP, a to tak, že „Strany sporu majú právo sa oboznámiť s vyjadreniami, návrhmi a dôkazmi protistrany a môžu k nim vyjadriť svoje stanovisko v rozsahu, ktorý určí zákon.“ Zásada kontradiktórnosti predstavuje v zmysle ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR súčasť ústavne zaručeného práva na spravodlivý proces. Nakoľko sťažovateľ nebol informovaný o podaní správcu v zmysle ust. § 122 ods. 4 ZoKR (t.j. o predložení prihlášky na posúdenie súdu), ani o začatí príslušného konania pred Okresným súdom, nedostal sťažovateľ možnosť sa k relevantným skutočnostiam v tejto veci akokoľvek vyjadriť.»

4.3. Sťažovateľ uzneseniu okresného súdu vyčíta aj neexistenciu dôvodov na neprihliadanie na záložné právo, pričom podľa jeho názoru „aj keby boli procesné podmienky pre vydanie uznesenia okresného súdu splnené (čo sťažovateľ dôrazne odmieta), má sťažovateľ za to, že absencia uvedenia výšky zabezpečenej sumy v prihláške zabezpečenej pohľadávky nemá za následok riadne neuplatnenie zabezpečovacieho práva, resp. to, že sa na zabezpečovacie právo neprihliada, nakoľko takáto skutočnosť priamo nevyplýva zo žiadneho ustanovenia ZoKR. Opačný záver uvedený v uznesení okresného súdu predstavuje zo strany okresného súdu neprípustný formalizmus popierajúci zmysel zákona a samotného inštitútu reštrukturalizácie.“

4.4. V tejto súvislosti sťažovateľ ďalej uvádza: „Rozsah, v ktorom je pohľadávka zabezpečená záložným právom (130.000.000 CZK), pritom jasne vyplýva zo zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti (čl. III bod 3 zmluvy).“ Tiež namieta, že „zo žiadneho ustanovenia zákona ZoKR a ani zo základných pokynov na vyplnenie prihlášky nevyplýva, že absencia zabezpečenej sumy má za následok neuplatnenie zabezpečovacieho práva a že samotná výška zabezpečenej sumy (t. j. chýbajúceho údaju v prihláške) vyplýva z fotokópie zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti zo dňa 04.07.2012 a predstavuje 130.000.000 CZK.“

5. Námietky sťažovateľa týkajúce sa incidenčného sporu smerujú rovnako proti rozsudku krajského súdu aj proti uzneseniu najvyššieho súdu. Sťažovateľ namieta nepreskúmateľnosť napadnutých rozhodnutí, v ktorých sa konajúce súdy dostatočným spôsobom nevysporiadali s jeho argumentáciou. Namieta aj nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či bol sťažovateľ oprávnený sa prostredníctvom incidenčnej žaloby domáhať aj určenia, ktoré sa týka zabezpečenia pohľadávky (záložného práva).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. V zmysle konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 465/2016, I. ÚS 6/2018).

7. Právo na spravodlivý proces a inú právnu ochranu je naplnené tým, že orgány verejnej moci v rozhodovacích procesoch zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle orgánov aplikujúcich právo, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

8. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí ani právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (I. ÚS 3/97, II. ÚS 218/02, IV. ÚS 340/04, I. ÚS 225/05, II. ÚS 56/07). Samotná skutočnosť, že súd nerozhodol podľa predstáv sťažovateľa, nezakladá porušenie sťažovateľom označených základných práv (I. ÚS 361/06).

III.1. K namietanému porušeniu základných práv napadnutým uznesením okresného súdu v osobitnom určovacom konaní:

9. Z pohľadu možnosti preskúmania uznesenia okresného súdu je podstatné ustáliť otázku, či proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bol sťažovateľ oprávnený podať právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

10. Z princípu subsidiarity ústavnej sťažnosti vyplýva, že pokiaľ právny poriadok poskytuje iné možnosti nápravy, resp. ochrany ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv v podobe uplatnenia riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom pred ich vyčerpaním.

11. Vyčerpanie účinných prostriedkov nápravy sa logicky nevyžaduje v situácii, ak ich využitie výslovne vylučuje právna úprava (nepripustnosť ex lege). V takom prípade sa nevyžaduje vyčerpanie prostriedkov nápravy, keďže je prima facie zjavné, že opravný prostriedok v konkrétnom prípade nemožno považovať za účinný a dostupný prostriedok nápravy, ktorý poskytuje sťažovateľovi reálnu šancu na úspech v konaní, resp. v spornej otázke.

12. Podľa § 198 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) platí, že proti uzneseniu vydanému v konkurznom konaní, v reštrukturalizačnom konaní alebo v konaní o oddĺžení je odvolanie prípustné, len ak to ustanovuje tento zákon. Dovolanie ani dovolanie generálneho prokurátora proti uzneseniu

vydanému v konaní podľa tohto zákona nie je prípustné. Proti uzneseniu vydanému v zmysle § 122 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii tento zákon neustanovuje prípustnosť odvolania, pričom dovolanie a dovolanie generálneho prokurátora sú v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní zo zákona univerzálne vylúčené, preto sťažovateľ nemal k dispozícii žiaden účinný právny prostriedok, ktorý by bol povinný vyčerpať.

13. Zároveň ústavný súd konštatuje, že zákon o konkurze a reštrukturalizácii neposkytuje veriteľovi v ďalších štádiách reštrukturalizačného konania žiadne iné procesné prostriedky, ktorými by sa mohol domáhať zvrátenia alebo prehodnotenia rozhodnutia podľa § 122 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

14. Vzhľadom na skutočnosť, že právny poriadok neposkytoval sťažovateľovi žiadne účinné prostriedky nápravy proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, mohol sa sťažovateľ domáhať ochrany v konaní o individuálnej sťažnosti pred ústavným súdom v lehote do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia. Tejto skutočnosti si bol vedomý aj samotný sťažovateľ, ktorý v ústavnej sťažnosti uviedol, že proti uzneseniu okresného súdu nie je v zmysle zákona možné podať žiadny osobitný opravný prostriedok. Navyše možnosť ústavnoprávneho prieskumu napadnutého uznesenia okresného súdu naznačil ústavný súd v inej veci sťažovateľa týkajúcej sa toho istého reštrukturalizačného konania (II. ÚS 66/2018).

15. K otázke včasnosti ústavnej sťažnosti, resp. zachovaniu lehoty na jej podanie proti uzneseniu okresného súdu je potrebné pre úplnosť uviesť, že posledná veta § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nie je v tomto prípade aplikovateľná, pretože sťažovateľ nepodal dovolanie vo veci týkajúcej sa uznesenia okresného súdu, ale v incidenčnom spore; navyše dovolaním nebolo napadnuté uznesenie okresného súdu, ale rozsudok krajského súdu v incidenčnom spore, pričom základným predpokladom použitia výnimky na „posunutie“ začiatku plynutia procesnej lehoty v intenciách poslednej vety § 124 zákona o ústavnom súde je to, že ide o rozhodnutie napadnuté dovolaním.

16. Ústavný súd v tejto súvislosti uzatvára, že sťažovateľ sa mohol domáhať ústavnoprávneho prieskumu vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto uznesenia, avšak nie v procesnej línii v rámci incidenčného konania.

17. S poukazom na uvedené tak v okolnostiach daného prípadu nemožno dovolanie považovať za účinný prostriedok nápravy slúžiaci ochrane práv sťažovateľa zaručených mu ústavou, v dôsledku čoho lehotu na podanie ústavnej sťažnosti nemožno odvíjať od doručenia dovolacieho rozhodnutia, ale od právoplatnosti napadnutého uznesenia okresného súdu, čo má za následok skutočnosť, že ústavná sťažnosť podaná sťažovateľom bola podaná oneskorene. Pre oneskorené podanie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd nemohol meritórne a po vecnej stránke zaoberať ústavnosťou napadnutého rozhodnutia.

18. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu pre namietané porušenie označených práv v súlade s § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu, že bola podaná oneskorene.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu v incidenčnom spore:

19. V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom

porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať ústavnou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom.

20. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, ktorých porušenie namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde (obdobne III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

21. Z obsahu sťažnostných námietok vyplýva, že sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vyčíta krajskému súdu nepreskúmateľnosť rozhodnutia a nesprávne právne posúdenie otázky, či bol sťažovateľ oprávnený domáhať sa prostredníctvom určovacej incidenčnej žaloby určenia zabezpečenia pohľadávky.

22. Sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktoré odôvodnil podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ako aj z obsahu dovolania je zrejmé, že v dovolaní uviedol sťažovateľ v zásade rovnaké námietky proti rozsudku krajského súdu ako v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd konštatuje, že nemá na opätovné posúdenie totožných argumentov právomoc, pretože už boli predmetom posúdenia v dovolacom konaní, ktoré sťažovateľ inicioval a ktoré najvyšší súd zavŕšil vydaním napadnutého uznesenia, ktoré obsahovalo aj vecné posúdenie argumentov, a to napriek tomu, že v konečnom dôsledku bolo dovolanie odmietnuté.

23. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť z uvedených dôvodov podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (§ 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

III.3. K namietanému porušeniu základných práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu v incidenčnom spore:

24. Vychádzajúc zo svojej doterajšej judikatúry, ústavný súd má na zreteli svoju pozíciu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti, ktorá je odlišná od postavenia toho-ktorého všeobecného súdu plniaceho si svoju úlohu v rámci opravného systému, kde podstatou je preskúmať a v prípade nezrovnalostí reparovať zistený skutkový stav a na to nadväzujúci právny záver. Ústavný súd teda na seba neprevzal zodpovednosť všeobecného súdu, ale napadnuté rozhodnutie preskúmal z hľadiska dodržania procesných záruk a jeho zlučiteľnosti s článkami ústavy a dohovoru, ktorých porušenie sa namieta. Pritom napadnuté rozhodnutia podrobil konfrontácii s argumentmi sťažovateľa, majúci na pamäti, že rozhodnutie orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre zákonného rozhodnutia, pričom účastníkovi (strane) konania musí dať odpoveď na podstatné otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach (III. ÚS 311/07). V zásade túto povinnosť nemožno chápať ako vysporiadanie sa s každým

argumentom účastníka (strany) konania, ale rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia.

25. Ústavný súd uvádza, že v rámci svojej rozhodovacej činnosti musí mať na zreteli, že podstatou rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je posúdenie ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu, prípadne iného orgánu verejnej moci, a nie posudzovanie jeho právnej perfektnosti ani jeho prípadné „vylepšovanie“ (m. m. IV. ÚS 325/08, IV. ÚS 218/2010). Poslaním ústavného súdu nie je kontrola súdnej činnosti vo všetkých smeroch a aspektoch a skúmanie akejkoľvek možnej nezákonnosti alebo procesného pochybenia, či dokonca zrejmej nesprávnosti, ktoré sa v individuálnom konaní pred všeobecnými súdmi prípadne vyskytnú, ale výlučne posudzovanie konformity aktu aplikácie práva (v posudzovanej veci súdneho rozhodnutia) s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd teda nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (I. ÚS 31/05), a preto zásadne nemôže meritórne preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, pri ktorých vydaní súdy rešpektovali požiadavky vyplývajúce z obsahu základných práv ustanovených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu svojím vlastným názorom iba v prípade, ak by tento bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

26. Úlohou ústavného súdu nie je preskúmať to, ktorá z viacerých do úvahy prichádzajúcich interpretačných alternatív je správna, pretože jeho poslanie sa obmedzuje výlučne na posúdenie ústavnej udržateľnosti napadnutého rozhodnutia cez prizmu posúdenia porušenia základného práva a slobody, t. j. či rozhodnutie súdu alebo iného orgánu verejnej moci nevykazuje znaky svojvôle, arbitrárnosti a či je náležité odôvodnené.

27. Výklad zákonov je v primárnej kompetencii všeobecných súdov. Ak výklad, ktorý si osvojí vec prejednávajúci všeobecný súd, možno považovať za ústavne konformný, ústavný súd nemá dôvod do tohto výkladu zasiahnuť (m. m. II. ÚS 43/2018).

28. Z uvedených téz ústavný súd vychádzal aj pri skúmaní možného zásahu do základných práv sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu a v rámci a intenciách námietok sťažovateľa uvádza ústavný súd nasledujúce skutočnosti.

29. Podľa názoru ústavného súdu možno závery uvedené v odôvodnení uznesenia najvyššieho súdu považovať v rámci námietok sťažovateľa za dostatočné a presvedčivé a nemožno ich v žiadnom prípade považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené. Preskúmaním napadnutého rozhodnutia ústavný súd dospel k názoru, že najvyšší súd štandardným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagoval na sťažovateľom uplatnené dovolacie námietky, pričom svoj záver o nevyhovení sťažovateľovi zrozumiteľne a primerane odôvodnil. Právne závery najvyššieho súdu nevykazujú znaky svojvôle alebo arbitrárnosti. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s ich závermi nestotožňuje a má na vec iný názor, nemôže sama osebe viesť k záveru o arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

30. Ústavný súd považuje za ústavne súladné odôvodnenie, podľa ktorého otázka určenia záložného práva, resp. zabezpečenia pohľadávky bola „mimo rámca incidenčného konania“, keďže záložné právo nebolo popreté správcom, ale v rámci reštrukturalizácie sa na neho neprihliadalo v dôsledku skoršieho uznesenia okresného súdu.

31. Podľa názoru ústavného súdu incidenčné súdy neboli z hľadiska predmetu sporu oprávnené posudzovať otázku zabezpečenia pohľadávky, ktorá bola vyriešená v osobitnom určovacom konaní. Sťažovateľ sa preto nemohol účinne domáhať požadovanej ochrany v incidečnom

spore, keďže otázka zabezpečenia pohľadávky sa v dôsledku uznesenia okresného súdu stala bezpredmetnou.

32. Z právnej úpravy (§ 124 zákona o konkurze a reštrukturalizácii) vyplýva, že správca môže poprieť pohľadávku len v rozsahu, v akom sa na pohľadávku uplatnenú prihláškou v reštrukturalizácii dlžníka prihliada – s tým koreluje oprávnenie veriteľa napadnúť incidenčnou žalobou popierací prejav v rozsahu popretia pohľadávky. Logickým vyústením tejto premisy je skutočnosť, že v konaní o určenie popretej pohľadávky sa nemožno domáhať určenia pohľadávky nad rámec toho, čo bolo popreté a na čo sa v konkurze neprihliada. Tomuto záveru nasvedčuje aj legislatívna textácia „žaloba na určenie popretej pohľadávky“, čo indikuje záver, že žaloba smeruje k určeniu pohľadávky v rozsahu jej popretia.

33. Tento záver je konzistentný aj s ustálenou súdnou praxou a právnou doktrínou. Podľa rozhodovacej praxe najvyššieho súdu konkurzný súd nie je oprávnený preskúmať popretú pohľadávku z iných dôvodov ako tých, ktoré správca uviedol v incidenčnom konaní v popieracom prejave obsiahnutom v zozname pohľadávok (R 63/2017 a na neho nadväzujúce rozhodnutia napr. sp. zn. 4 Obdo 46/2018, 4 Obdo 2/2020, 3 Obdo 61/2018, 1 Obdo 91/2019). Súd v incidenčnom konaní je oprávnený preskúmať popretú pohľadávku len z tých dôvodov, ktoré správca uviedol v popieracom prejave (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 1 Obdo 53/2020 z 24. februára 2021). Veriteľ je oprávnený podať žalobu v rozsahu, v akom mu bola pohľadávka popretá (ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 299 a 988.).

34. S poukazom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že predmet incidenčného sporu je limitovaný popieracím prejavom správcu. Z tohto dôvodu sa v incidenčnom spore nemohlo riešiť zabezpečenie pohľadávky, keďže nebolo predmetom popretia.

35. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a označenými základnými právami sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by reálne signalizovala možnosť po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť porušenie ním označených práv. Záver najvyššieho súdu je ústavne konformný a korešpondujúci s ústavne akceptovateľným výkladom relevantnej právnej úpravy za použitia štandardných metód výkladu príslušných zákonných ustanovení, s ustálenou súdnou praxou, ako aj s doktrínálnymi výstupmi právnej spisby.

36. Ústavný súd preto konštatuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu základných práv sťažovateľa, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

37. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

III.4. Obiter dictum:

38. Z hľadiska úplnosti argumentácie ústavný súd považoval za potrebné nad rámec dôvodov na odmietnutie ústavnej sťažnosti vyjadriť sa k niektorým čiastkovým otázkam, ktoré nepredstavovali jadro problému v konaní pred ústavným súdom vzhľadom na iný dôvod odmietnutia ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ totiž predniesol otázku ústavnej konformnosti postupu okresného súdu z pohľadu nadmerného formalizmu a porušenia princípov spravodlivého procesu. Ústavný súd upozorňuje, že v tejto časti uznesenia sumarizuje závery vyplývajúce z predpisov konkurzného práva na úrovni zákonnej argumentácie bez dopadu na ním posudzovanú ústavnú sťažnosť.

39. Konkurzné konanie a reštrukturalizačné konanie predstavujú osobitný spôsob vymáhania pohľadávok veriteľov, preto zákon o konkurze a reštrukturalizácii upravuje špecifický postup uplatňovania práva odlišný od všeobecného civilného procesu, a to formou prihlášky pohľadávky, ktorá musí spĺňať zákonom predpísané formálne a obsahové náležitosti, inak pohľadávku v konkurze a reštrukturalizácii nemožno uspokojiť (výnimkou sú napríklad pohľadávky proti podstate, pri ktorých zákon upravuje osobitný spôsob ich uplatnenia). Zákon o konkurze a reštrukturalizácii rozlišuje viacero druhov prihlášok, pričom jedným zo základných diferenciacných kritérií je členenie na pohľadávky zabezpečené a nezabezpečené, od čoho sa odvíja aj rozsah náležitostí pre prihlášku toho-ktorého druhu.

40. V reštrukturalizácii sa rozdeľujú pohľadávky na tzv. staré a nové (§ 120 zákona o konkurze a reštrukturalizácii) s tým, že staré pohľadávky musia byť v reštrukturalizácii uplatnené prihláškou a uspokojujú sa na základe plánu, pričom rozhodujúcim momentom, ku ktorému sa takto pohľadávky rozdeľujú, je moment začatia reštrukturalizačného konania. Ak sa nároky vyplývajúce z tzv. starých pohľadávok vrátane zabezpečovacieho práva v reštrukturalizácii riadne a včas neuplatnia prihláškou, veriteľ nenadobudne postavenie účastníka konania a právo vymáhať tieto nároky vrátane zabezpečovacieho práva proti dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká (§ 119 ods. 1 a § 155 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii); v tomto smere je reštrukturalizácia vo vzťahu k neprihláseniu pohľadávky riadne a včas oproti konkurzu prísnejšia, pretože pohľadávky prihlasované v konkurze nezanikajú, iba sa nemôžu uspokojovať v konkurze, pričom po skončení konkurzu ostávajú veriteľovi zachované, ak nezanikli z iných zákonných dôvodov. Prihlášku možno opraviť alebo doplniť len tak, že sa pôvodná prihláška nahradí u správcu novou prihláškou, a to len do uplynutia lehoty na prihlasovanie pohľadávok (§ 122 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii).

41. Proces prihlasovania pohľadávok podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii je formalizovaný a štandardizovaný a prejavuje sa v ňom formalisticko-byrokratický prístup, ktorý je typický pre toto osobitné konanie. Uvedené špecifikum je spojené so závažnými právnymi dôsledkami, ktoré postihujú imperfektné prihlášky. Ak prihláška neobsahuje zákonné náležitosti, nemôže byť považovaná za riadnu prihlášku a na pohľadávku prostredníctvom nej uplatnenú sa v konkurze neberie zreteľ.

42. Režim prihlasovania pohľadávok v konkurze a reštrukturalizácii má striktne formálny charakter, t. j. vyznačuje sa značným formalizmom (II. ÚS 165/2019), ktorý sa prejavuje v tom, že pohľadávku je potrebné prihlásiť (i) na zákonom (vyhláškou) predpísanom tlačive a (ii) v rámci tlačiva prihlášky vyplniť všetky zákonom požadované náležitosti. Na rovnakých princípoch a pravidlách sú založené aj iné konania (napr. na úseku obchodného registra, registra partnerov verejného sektora a pod.). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na zásadu, podľa ktorej právo patrí bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). V zmysle tejto zásady práva patria len tým, ktorí svoje oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou.

43. Sťažovateľ ako veriteľ prihlasovanej pohľadávky nevyplnil pri prihlasovanom záložnom práve údaj o výške zabezpečenej sumy, v dôsledku čoho konkurzný súd rozhodol, že na zabezpečovacie právo sa v rámci reštrukturalizácie neprihliada. Sťažovateľ proti tomu namietať v primárnej argumentačnej línii to, že okresný súd spojil s neuvedením zabezpečenej sumy v prihláške pohľadávky právny následok, ktorý zo zákona explicitne nevyplýva, a v subsidiárnej argumentačnej línii vytýkal formalizmus pri posudzovaní prihlášky.

44. Pre prihlasovanie zabezpečenej pohľadávky v konkurze a reštrukturalizácii zákon vyžaduje, aby veriteľ zabezpečenej pohľadávky uviedol v prihláške zabezpečenú sumu, druh, poradie,

predmet a právny dôvod vzniku zabezpečovacieho práva (§ 29 ods. 2 a § 122 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii). Zákon o konkurze a reštrukturalizácii síce v § 29 ods. 2 nestanovuje, že pri neuvedení niektorých týchto údajov sa na prihlášku neprihliada. Sankcia je však ustanovená v § 28 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, podľa ktorého ak ide o zabezpečenú pohľadávku, v prihláške sa musí riadne a včas uplatniť aj zabezpečovacie právo, a to v základnej prihlasovacej lehote 45 dní od vyhlásenia konkurzu, inak zanikne (na základe novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii vykonanej zákonom č. 390/2019 Z. z. od 1. januára 2021 zabezpečovacie právo nezaniká, ale sa na neho neprihliada); v prípade reštrukturalizácie v lehote 30 dní od jej povolenia, inak sa považuje za nezabezpečenú. Zo systematického výkladu § 28 ods. 4 v spojení s § 29 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyplýva, že ak veriteľ neuvedie v prihláške zabezpečenej pohľadávky v konkurze všetky náležitosti predpísané v § 29 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, na zabezpečovacie právo sa neprihliada (§ 28 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii) a pohľadávka je prihlásená ako nezabezpečená; rovnako v reštrukturalizácii sa podľa § 122 ods. 1 druhej vety zákona o konkurze a reštrukturalizácii, ak ide o zabezpečenú pohľadávku, v prihláške musí riadne a včas uplatniť aj zabezpečovacie právo, inak sa pohľadávka v reštrukturalizácii považuje za nezabezpečenú pohľadávku (obdobne ĎURICA, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2021, s. 257 a 970.).

45. Námietka sťažovateľa o formalistickom posudzovaní prihlášky, najmä o neprihliadnutí na prílohy prihlášky, z ktorých mal chýbajúci údaj v prihláške vyplývať, nemá ústavnoprávny rozmer vzhľadom na už uvedenú povahu a osobitosti konkurzného konania. Ak by sa prijal výklad prezentovaný sťažovateľom, ad absurdum by bolo možné tvrdiť, že veriteľ nemusí vyplniť žiadne náležitosti, ak vyplývajú z príloh prihlášky, v dôsledku čoho by inštitút prihlášky stratil význam a stal by sa obsolentným právnym nástrojom. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že správca, ako aj konkurzný súd v osobitnom určovacom konaní skúmajú samotnú prihlášku, nie jej prílohy. Úlohou správcu ani konkurzného súdu nie je reparovať nedostatky prihlášky. Ide tu o výsostné právo a zodpovednosť prihlasovaného veriteľa za úplné vyplnenie prihlášky a jej právnu perfektnosť.

46. Z povahy konkurzného konania, zvlášť procesu (štádia) prihlasovania pohľadávok vyplýva, že súd nemá taký široký priestor na elimináciu formalizmu ako pri všeobecnom civilnom procese v režime Civilného sporového poriadku. Nemožno však vylúčiť existenciu určitých prejavov formalizmu, ktoré je potrebné odmietnuť a ústavnoprávne sankcionovať, pretože sa vymykajú aj samotnému formálnemu chápaniu konkurzného konania a osobitne štádia prihlasovania pohľadávok (ústavný súd odmietol formalizmus napríklad vo veciach sp. zn. II. ÚS 165/2019, IV. ÚS 141/2019). Pre konkurzné (reštrukturalizačné) konanie, resp. jeho jednotlivé etapy je typický zúžený priestor posudzovania formalizmu.

47. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii rozlišuje dve prieskumné konania vo vzťahu k prihlasovaným pohľadávkam. Osobitné určovacie konanie (§ 30 ods. 1 a § 122 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii), v ktorom sa posudzuje formálna stránka prihlášky, a incidenčné konanie, v ktorom sa posudzuje materiálna stránka pohľadávky, t. j. oprávnenosť pohľadávky podľa hmotného práva (§ 32 a § 124 zákona o konkurze a reštrukturalizácii).

48. Pri zapisovaní pohľadávok do zoznamu pohľadávok správca a za istých okolností aj súd vykonávajú kontrolu úplnosti prihlášok z hľadiska dodržania formálnych predpokladov, pričom závažné pochybenia zo strany veriteľa môžu mať za následok neprihliadanie na prihlášku (osobitné určovacie konanie). Po zapísaní pohľadávok do zoznamu pohľadávok je správca povinný zhodnotiť každú prihlásenú pohľadávku spôsobom uvedeným v zákone o konkurze

a reštrukturalizácii, pričom následkom negatívneho posúdenia je popretie tejto pohľadávky (v takom prípade je veriteľ oprávnený iniciovať incidenčné konanie, v ktorom súd preskúma materiálne aspekty pohľadávky).

49. V osobitnom určovacom konaní sa má teda určiť, či veriteľ bude účastníkom konania, resp. či je jeho prihláška právne perfektná. Rozhodovacia právomoc konkurzného súdu sa týka formálno-procesnej stránky, konkurzný súd neskúma materiálnu existenciu pohľadávky, jej skutočnú výšku či vymáhateľnosť, čo môže byť predmetom sporu výlučne v incidenčnom konaní. Ak prihláška zabezpečenej pohľadávky neobsahuje zákonné náležitosti, na zabezpečovacie právo v tejto prihláške uplatnené sa neprihliada a na pohľadávku sa hľadá ako na nezabezpečenú. Nedostatky prihlášky tohto charakteru nemožno konvalidovať v incidenčnom konaní.

50. Ani zapísanie pohľadávky do zoznamu pohľadávok nevytvára prekážku pre osobitné určovacie konanie, správca môže kedykoľvek počas reštrukturalizácie predložiť prihlášku súdu, aby rozhodol, či sa na prihlášku prihliada (§ 122 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii). Navyše z § 123 ods. 5 zákona o konkurze a reštrukturalizácii vyplýva, že zoznam pohľadávok nie je nemenný, t. j. správca v ňom môže vykonávať zmeny; tým však nie je dotknutá jeho prípadná zodpovednosť za náhradu škody spôsobenú pochybením pri zapisovaní do zoznamu pohľadávok. Veriteľ totiž týmto úkonom správcu nadobúda právnu istotu, že sa na ním urobené podanie prihliada ako na prihlášku. Ak by správca pohľadávku nezapísal do zoznamu pohľadávok, veriteľ by mal ešte teoretickú možnosť podať prihlášku nanovo.

51. V osobitnom určovacom konaní nie je vylúčené, aby súd posudzoval, že nebude prihliadať na prihlášku iba čiastočne, ak to povaha veci umožňuje – v konečnom dôsledku by išlo o rozhodnutie priaznivejšie pre veriteľa, pretože ak by súd vyhodnotil, že pre vadu prihlášky nebude prihliadať na prihlášku en bloc, pre veriteľa by to znamenalo, že jeho pohľadávka by nebola v konkurze vôbec uspokojovaná, pretože by sa na ňu neprihliadalo v celom rozsahu. Výklad právnej normy, ktorý zachováva čo najviac práv pre dotknutý subjekt, je ústavne konformný. K záveru o neprihliadaní na prihlášky iba v určitej časti možno dospieť aj na základe argumentu a maiori ad minus, pretože ničomu sa neprieči taký výklad, podľa ktorého ak súd môže neprihliadať na pohľadávku ako celok, tak môže neprihliadať na prihlášku aj čiastočne.

52. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa tvrdeným nedoručením uznesenia okresného súdu ústavný súd uvádza, že v konkurznom konaní platia osobitné pravidlá doručovania (§ 199 zákona o konkurze a reštrukturalizácii), v zmysle ktorých sa uznesenie okresného súdu doručovalo zverejnením v Obchodnom vestníku (uznesenie okresného súdu bolo zverejnené v Obchodnom vestníku 2. júna 2017).

53. Vzhľadom na obsah tejto časti (obiter dictum) ústavný súd konštatuje, že ani pri materiálnom prieskume uznesenia okresného súdu by neidentifikoval exces, ktorý by sa dostával do konfliktu s ústavnými právami sťažovateľa.